

Llywodraeth Cymru
Welsh Government

Adroddiad Blynyddol ar Fân-ddaliadau Awdurdodau Lleol yng Nghymru 2017-18

ADRODDIAD BLYNYDDOL AR FÂN-DDALIADAU YNG NGHYMRU

1 Ebrill 2017 - 31 Mawrth 2018

Cyflwyniad

Mae dyletswydd statudol ar Weinidogion Cymru o dan adran 59(2) o Ddeddf Amaethyddiaeth 1970 i gyhoeddi adroddiad ar eu gweithgareddau, a gweithgareddau awdurdodau lleol, mewn perthynas â mân-ddaliadau yng Nghymru. Trosglwyddwyd y ddyletswydd hon yn wreiddiol i Cynulliad Cenedlaethol Cymru gan Orchymyn Trosglwyddo Swyddogaethau 1999 (1999/672) ac mae'n arferadwy bellach gan Weinidogion Cymru yn rhinwedd paragraff 30 o Atodlen 11 i Ddeddf Llywodraeth Cymru 2006.

Mae'r adroddiad yn darparu gwybodaeth ystadegol am arwynebedd mân-ddaliadau a'r nifer ohonynt sy'n eiddo i awdurdodau mân-ddaliadau, am denantiaethau ac am sefyllfa ariannol awdurdodau mân-ddaliadau. Mae'r adroddiad yn cwmpasu'r cyfnod o 1 Ebrill 2017 hyd 31 Mawrth 2018.

Caiff mân-ddaliadau statudol, neu ffermydd sir, eu gweinyddu dan Ran III o Ddeddf Amaethyddiaeth 1970. Dan y ddeddfwriaeth hon, mae'n ofynnol i awdurdodau mân-ddaliadau sicrhau mae eu nod cyffredinol yw darparu cyfleoedd i bobl sydd â digon o brofiad i fod yn ffermwyr ar gyfrif eu hunain. Mae'n rhaid i'r mân-ddaliadau allu cynnig gwaith amser llawn ar gyfer hyd at ddau o bobl, gan gynnwys y meddiannydd.

Hoffem ddiolch i'r Awdurdodau Lleol hynny yng Nghymru sydd wedi darparu'r wybodaeth ystadegol sy'n cael ei defnyddio yn yr adroddiad.

Llywodraeth Cymru
Yr Is-adran Amaeth – Cynaliadwyedd a Datblygu
Llawr Cyntaf
Parc Cathays
Caerdydd
CF10 3NQ

MAN-DDALIADAU A DDARPARWYD GAN AWDURDODAU LLEOL YNG NGHYMURU

Ardal

Ar 31 Mawrth 2018, roedd awdurdodau yng Nghymru yn berchen ar ychydig mwy na **16440.68** o hectarau o dir oedd yn fân-ddaliadau, **279** o hectarau'n llai na'r flwyddyn flaenorol. Roedd **13,609.89** o hectarau ar osod gyda thŷ a/neu adeiladau.

Yn ôl data Ffurflen y Cais Sengl (SAF) 2018, cafodd cyfanswm o ryw 1.5 miliwn hectar o dir ei hawlio yng Nghymru sy'n golygu mai dim ond ychydig mwy na **1%** o'r tir oedd yn fân-ddaliadau awdurdodau lleol.

Mae Tabl 1 yn dangos y sefyllfa ar gyfer awdurdodau unigol.

Daliadau

Ar 31 Mawrth 2018, roedd awdurdodau lleol yn berchen ar **963** o fân-ddaliadau. O'r rheini, roedd rhyw **594 (61%)** yn llai na 20 hectar o faint a **220 (22%)** rhwng 20 a 40 hectar o faint. Roedd **147 (15%)** o fân-ddaliadau'n fwy na 40 o hectarau.

Mae Tabl 2 a 3 yn dangos nifer y daliadau a ddarparwyd gan awdurdodau unigol a dosbarthiad y daliadau yn ôl hectar.

Tenantiaid

Roedd **884** o denantiaid ar fân-ddaliadau awdurdodau lleol ar 31 Mawrth 2018. Roedd rhai'n denantiaid ar fwy nag un fferm. Ar y **963** o ddaliadau, roedd **931** o denantiaethau: roedd **385** yn Denantiaethau Busnes Fferm, **221** yn Denantiaethau'r Ddeddf Daliadau Amaethyddol a **320** yn denantiaethau eraill.

Yn 2017/18, rhoddwyd **169** o denantiaethau newydd, **21** i ffermwyr newydd a **148** i ffermwyr oedd eisoes yn denantiaid: Daeth **52** o denantiaethau i ben.

Mae ffigurau manwl yn Nhablau 4 a 5.

Sefyllfa Ariannol Awdurdodau

Dangosodd cyfanswm cyfrif refeniw awdurdodau mân-ddaliadau yng Nghymru yn y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2018 incwm o **£3,958,591.93** o'i gymharu â chyfanswm gwariant o **£1,213,280.37** gan roi gwarged o **£2,748,734.56**.

Mae Tabl 6 yn crynhoi cyfrifon refeniw cyfun yr awdurdodau ar gyfer y flwyddyn.

Gwybodaeth Ystadegol am Fân-ddaliadau a ddarparwyd gan Awdurdodau Lleol yng Nghymru

Tabl 1: Arwynebedd mân-ddaliadau yr oedd awdurdodau mân-ddaliadau'n berchen arnynt ar 31 Mawrth 2017

Awdurdod Unedol	Tir ar osod fel mân-ddaliad (hectar)	Tir a ddelir ond nid fel mân-ddaliad (hectar)	Cyfanswm tir ar osod (hectar)	Rhent o dir sydd ar osod fel mân-ddaliadau (£)	Rhent o gyfanswm tir mân-ddaliadau (£)	Cyfanswm y Rhent (£)
Blaenau Gwent	0	183.87	183.87	0	16,315	16,315
Pen-y-bont ar Ogwr	0	39.73	39.73	0	3,023	3,023
Caerffili	29.73	76.35	106.08	3,000	11,795	14795
Caerdydd	18	0	18	12,250	0	12,250
Sir Gaerfyrddin	1016.00	394.93	1410.93	232,730	65,665.00	298395.00
Ceredigion	267.70	16.38	284	52,832	2,816	55648
Conwy	304.64	0	304.64	74,331	0	74331
Sir Ddinbych	806.64	112.99	919.63	185,350.93	22,664.72	208015.65
Sir y Fflint	530.77	179.82	710.59	114,048	34,347	148395
Gwynedd	1155.58	57.23	1212.81	206,000	38,351	244351
Ynys Môn	2258.11	102.38	2360.49	523,120	22,724.72	545844.72
Merthyr Tudful	0	41.32	41.32	0	5,372.00	5,372.00
Sir Fynwy	918	238	1156	178,735	34,649	213384
Castell-nedd Port Talbot	0.00	183.17	183.17	0	21,881	21,881
Casnewydd	101.56	42.32	143.88	21,829	5,462	27291
Sir Benfro	1615	468	2083	370,197.82	91,454.89	461652.71
Powys	4248.96	141.62	4390.58	1,046,883	28,809	1075692
Rhondda Cynon Taf	0.38	273.20	273.58	0	0	0
Abertawe	0	153.81	153.81	0	355940	355940
Torfaen	54.63	53.78	108.41	7,240	11,000	18240
Bro Morgannwg	27	8	35	9,553	0	9532
Wrecsam	257.19	63.97	321.16	53,197	1,275	54472
CYFANSWM CYMRU	13609.89	2830.87	16440.68	3091296.75	773,544	3864820.08

Tabl 2: Tir wedi'i gaffael neu ei waredu gan awdurdodau mân-ddaliadau

1 Ebrill 2016 - 31 Mawrth 2017

Awdurdod Unedol	Tir wedi'i Gaffael				Tir a Waredwyd			
	Newydd ei gaffael (wedi'i brynu neu ei feddiannu etc.)	Wedi'i brynu ond wedi bod ar les yn flaenorol	Cyfanswm	Pris	Wedi'i werthu, ei feddiannu, ei gyfnewid etc	Tir ar les a ildwyd	Cyfanswm	Derbyniadau
	Hectarau	Hectarau	Hectarau	£	Hectarau	Hectarau	Hectarau	£
Blaenau Gwent	0	0	0	0	0	0	0	0
Pen-y-bont ar Ogwr	0	0	0	0	0	0	0	0
Caerffili	0	0	0	0	0	0	0	0
Caerdydd	2	0	2	0	0	0	0	0
Sir Gaerfyrddin	0	0	0	0	0	0	0	0
Ceredigion	0	0	0	0	0	0	0	0
Conwy	0	0	0	0	0	0	0	0
Sir Ddinbych	0	0	0	0	50.60	0	50.60	1,250,000.00
Sir y Fflint	0	0	0	0	11.38	0	11.38	415,000
Gwynedd	0	0	0	0	0	0	0	0
Ynys Môn	0	0	0	0	0.57	0	0.57	264,000
Merthyr Tudful	0	0	0	0	54.05	0	54.05	252,519.81
Sir Fynwy	0	0	0	0	20	0	20	645,000
Castell-nedd Port Talbot	0	0	0	0	0	0	0	0
Casnewydd	0	0	0	0	0	0	0	0
Sir Benfro	0	0	0	0	3	0	3	0
Powys	0	0	0	0	6.47	0	6.47	403,000
Rhondda Cynon Taf	0	0	0	0	0	0	0	0
Abertawe	0	0	0	0	0	0	0	0
Torfaen	0	0	0	0	0	0	0	0
Bro Morgannwg	0	0	0	0	0	0	0	0
Wrecsam	0	0	0	0	38.07	0	38.07	958,250
CYFANSWM CYMRU	2	0	2	0	184.14	0	184.14	4187769.81

Tabl 3: Dadansoddiad o'r mân-ddaliadau yn ôl maint ar 31 Mawrth 2017

Awdurdod Unedol	Nifer y Daliadau								
	Sydd â Thŷ ac Adeiladau				Ffermydd Tir Moel				Cyfanswm y Daliadau
	0-20	20-40	Dros £40	Cyfanswm	0-20	20-40	Dros £40	Cyfanswm	
Blaenau Gwent	0	0	0	0	126	1	0	127	127
Pen-y-bont ar Ogwr	0	0	0	0	10	0	0	0	10
Caerffili	0	1	0	1	30	0	0	30	32
Caerdydd	2	0	0	2	0	0	0	0	2
Sir Gaerfyrddin	0	12	12	24	45	3	2	50	74
Ceredigion	3	8	0	11	4	0	0	4	15
Conwy	6	4	2	12	0	0	0	0	12
Sir Ddinbych	3	7	10	20	11	2	0	13	33
Sir y Fflint	1	13	3	17	5	1	1	7	24
Gwynedd	1	7	31	39	6	0	1	7	46
Ynys Môn	22	42	15	79	15	1	0	16	95
Merthyr Tudful	0	0	0	0	39.88	0	0	39.88	39.88
Sir Fynwy	4	11	11	26	35	6	0	41	67
Castell-nedd Port Talbot	0	0	0	0	31	3	1	35	35
Casnewydd	1	3	0	4	2	1	0	3	7
Sir Benfro	4	24	16	44	65	1	1	67	111
Powys	39	61	37	137	7	0	1	8	145
Rhondda Cynon Taf	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Abertawe	0	0	0	0	43	0	0	43	43
Torfaen	0	0	1	1	26	1	1	28	29
Bro Morgannwg	3	0	0	3	0	0	0	0	3
Wrecsam	3	6	1	10	2	1	0	3	13
CYFANSWM CYMRU	92	199	139	430	502.88	21	8	531.88	962.88

Tabl 4: Dadansoddiad o'r mân-ddaliadau yn ôl tenantiaid a thenantiaethau ar 31 Mawrth 2017

Awdurdod Unedol	Nifer y tenantiaid				Math o Denantiaeth			
	Hectarau				FBT	AHA	Arall	Cyfanswm
	0-20	20-40	Dros £40	Cyfanswm				
Blaenau Gwent	126	1	0	127	0	0	127	127
Pen-y-bont ar Ogwr	8	0	0	8	1	0	7	8
Caerffili	30	1	0	31	15	2	14	31
Caerdydd	2	0	0	2	1	1	0	2
Sir Gaerfyrddin	45	15	14	74	30	12	32	74
Ceredigion	7	8	0	15	5	8	2	15
Conwy	6	4	2	12	5	6	1	12
Sir Ddinbych	14	9	10	33	24	8	1	33
Sir y Fflint	6	14	4	24	17	7	0	24
Gwynedd	7	7	32	46	26	19	1	46
Ynys Môn	27	43	15	85	46	47	0	93
Merthyr Tudful	19	0	0	19	0	0	0	0
Sir Fynwy	4	17	11	32	16	31	20	67
Castell-nedd Port Talbot	24	3	1	28	5	2	21	28
Casnewydd	3	4	0	7	2	5	0	7
Sir Benfro	69	25	17	111	90	21	0	111
Powys	46	61	38	145	104	41	0	145
Rhondda Cynon Taf	0	0	0	0	1	2	65	68
Abertawe	42	0	0	42	0	0	0	0
Torfaen	26	1	2	29	1	2	26	29
Bro Morgannwg	3	0	0	3	0	0	0	0
Wrecsam	4	6	1	11	1	7	3	11
CYFANSWM CYMRU	518	219	147	884	385	221	320	931

Tabl 5: Tenantiaethau a roddwyd gan awdurdodau mân-ddaliadau am y tro cyntaf a'r rhai a gafodd eu terfynu yn ystod y flwyddyn yn diweddu 31 Mawrth 2017

Awdurdod Unedol	Y Nifer a Roddwyd		Nifer wedi'u Terfynu
	Tenantiaid Newydd	Yn Denantiaid Eisoed	
Blaenau Gwent	0	0	0
Pen-y-bont ar Ogwr	0	8	2
Caerffili	2	29	1
Caerdydd	0	0	0
Sir Gaerfyrddin	0	0	0
Ceredigion	0	1	0
Conwy	0	0	0
Sir Ddinbych	1	0	2
Sir y Fflint	0	3	3
Gwynedd	1	5	1
Ynys Môn	0	1	1
Merthyr Tudful	0	19	19
Sir Fynwy	0	1	1
Castell-nedd Port Talbot	6	22	1
Casnewydd	0	0	1
Sir Benfro	6	6	1
Powys	5	11	18
Rhondda Cynon Taf	0	0	1
Abertawe	0	42	0
Torfaen	0	0	0
Bro Morgannwg	0	0	0
Wrecsam	0	0	1
CYFANSWM CYMRU	21	148	52

Tabl 6: Cyfanswm cyfrif refeniw awdurdodau mân-ddaliadau ar gyfer y flwyddyn a ddaeth i ben ar 31 Mawrth 2017*

CYFRIF GWEITHREDOL	
Incwm (£)	
Rhent o Ddaliadau	2,295,869.36
Rhenti Eraill	256,550.45
Incwm Arall	339,937.85
CYFANSWM INCWM	3,958,591.93
Gwariant (£)	
Atgyweirio a Chynnal a chadw	730,429.78
Rhenti, Ardrethi, Blwydd-daliadau, Ffioedd Dŵr	119,733.59
Prisiadau Net yr Hawliau Tenantiaid	35,500.00
Rheoli Ystadau	261,848.81
Gwariant Arall	65,768.19
CYFANSWM GWARIANT	1,213,280.37
GWARGED Y CYFRIF GWEITHREDOL	2,748,734.56
CYFRIF ANWEITHREDOL	
Incwm (£)	
CYFANSWM	20,819
Gwariant (£)	
Costau Cefnogi Canolog	478,194.84
Gwariant Arall	10,530.44
CYFANSWM	488,725.28
CYFRIF ANWEITHREDOL (DIFFYG)	-467,906.28
GWARGED NET Y CYFRIF REFENIW/(DIFFYG)	
Gwarged y Cyfrif Gweithredol	2,752,014.56
Cyfrif Anweithredol (Diffyg)	-467,906.28
Gwarged Net/ (Diffyg)	-£467,906.28
Costau Cyfalaf	821,154.78
Gwarged Net/ (Diffyg) gan gynnwys Cyfalaf	£2,284,343.28

*Nid oes data ar gael gan Dorfaen am refeniw, felly nid ydym wedi cynnwys ei ffigurau.